

UTAJÄRVEN PONTEMAN TUULIPUISTOHANKKEEN KAHDEN VOIMALANPAIKAN LUONTOARVOJEN PERUSSELVITYS 2022

Ojanvarren kapea korpilaikku voimalan 53 pohjoisreunalla

Sisältö

1. Johdanto.....	3
2. Aineisto ja menetelmät.....	3
3. Tulokset.....	4
3.1 Voimalanpaikkojen yleiskuvaus, kasvillisuus ja luontotyypit sekä pesimälinnusto parimäärineen	4
4. Yhteenveto.....	6
5. Lähteet ja kirjallisuus.....	7
6. Liitteet	8

Pyy havaittiin Pontemanojan varrella

1. Johdanto

Tuulipuisto Pontema Oy tilasi keväällä 2022 Suomen Luontotieto Oy:ltä kahden uuden voimalanpaikan luontoarvojen perusselvityksen suunnitteilla olevan Utajärven Ponteman tuulivoimapuistohankkeen vaikutusalueelta. Selvitys kuuluu hankkeen ympäristösuunnitteluun ja ympäristövaikutuksiin liittyviin perusselvityksiin. Tehtävän yhteyshenkilönä on tilaajan puolella toiminut Martin Sjöwall ja Suomen Luontotieto Oy:ssä Jyrki Matikainen.

2. Aineisto ja menetelmät

Kahdelta uudelta voimalanpaikalta (karttaliite 1) selvitettiin Luonnonsuojelulain tarkoittamat suojeltavat luontotyypit (Luonnonsuojelulaki 1996/1096, 29§), Metsälain tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt (1996/1093, 10§) ja Vesilain (Vesilaki 587/2011) suojeleamat pienvesikohteet, kuten lähteet ja purot. Selvitys sisälsi myös uhanalaisten luontotyyppien (Kontula ym 2019) inventoinnin. Maastotyöt toteutettiin Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohjeen (Pääkkönen 2000) mukaisesti. Kasvillisuus ja luontotyyppiselvityksen lisäksi voimalanpaikkojen pesimälinnusto selvitettiin kartoituslaskentamenetelmää käyttäen noin 250–300 metrin säteeltä suunnitelluista voimalanpaikoista. Samassa yhteydessä haettiin alueelta mahdollisia susien pesäpaikkoja.

Alueille tehtiin maastokäynti 8.6–11.6.2022. Selvityksen maastotöistä vastasi FM, biologi Jyrki Matikainen Suomen Luontotieto Oy:stä. Maastotöissä avusti Heidi Alho. Raportin taittoi Eija Rauhala. Selvityksessä käytetyn karttamateriaalin luovutti tilaaja käyttöömmme. Ennen maastoinventointia selvitettiin onko alueelta olemassa aiemmin julkaistua luontotietoa. Laji.fi sivustolla ei juuri näiltä kohteilta ole julkaistuja havaintoja. Alueita on kuitenkin tutkittu laajemman koko tuulipuistoaluetta koskevan luontoselvityksen yhteydessä.

Yleiskuva voimala 52 ympäristöstä

3. Tulokset

3.1 Voimalanpaikkojen yleiskuvaus, kasvillisuus ja luontotyypit sekä pesimälinnusto parimäärineen

Voimala 52

Pontemanojan ja metsäautotien väliin sijoittuvan voimalanpaikan ympäristö on tasaista mäntykangasta. Puusto alueella on pääosin nuorta männikköä, mutta alueen pohjoispuolella ja luoteispuolella on myös laajoja avohakkuualueita. Metsätyyppi puolukka /mustikkatyyppin sekatyyppiä, jossa aluskasvillisuuden valtalajiston muodostavat puolukka (*Vaccinium vitis-idaea*), mustikka (*Vaccinium myrtillus*), metsälauha (*Deschampsia flexuosa*) ja paikoin myös kanerva (*Calluna vulgaris*). Niukka pensaskerros muodostuu puiden taimista. Osa alueesta on harvennettu muutamia vuosia sitten. Lahopuuta on alueella niukasti. Alueen pohjoispuolella virtaavan Pontemanojan varsi on jätetty hakkuiden ulkopuolella ja puroa reunustaa paikoin koivuvaltainen reunus. Tällä alueella on hieman runsaammin lahoavaa pienpuuta ja myös muutamia pötkelöitä.

Alueen pesimälinnusto parimäärineen

Pyy	1 pari Pontemanojan varressa
Laulurastas	1 pari
Punarinta	1 pari
Peukaloinen	1 pari Pontemanojan varressa lähellä tietä
Pajulintu	1 pari Pontemanojan varessa
Peippo	2 paria
Keltasirkku	1 pari hakkuuaukealla

Pontemanojan vartta voimala 52 pohjoispuolell

Voimala 53

Pontemanojan varteen suunniteltu voimalanpaikka. Pontemanojan varressa ja erityisesti sen pohjoispuolella on kapea, hakkuilta säästynyt korpilaikku, jossa puusto koostuu kuusista (*Picea abies*) ja hieskoivuista (*Betula pendula*). Aivan ojan varressa puustoon kuuluu myös hieskoivua ja raitaa. Kenttäkerroksessa on muutamien kohdin korpirahkasammalkasvustoja (*Sphagnum girgensohnii*). Aluskasvillisuus on paikoin niukkaa varjostuksen vuoksi, mutta avoimilla kohdin alueella kasvaa riidenliekoa (*Lycopodium annotinum*), metsäkortetta (*Equisetum sylvaticum*), mustikkaa ja ojan varressa myös hillaa (*Rubus chamaemorus*) ja mesimarjaa (*Rubus arcticus*). Alueella on runsaasti lahoppuuta ja myös muutamia hieskoivupötkelöitä. Sekä ojan pohjoispuoleiset että eteläpuoleiset rinnealueet ovat mänty-kuusivaltaisia taimivaiheen ylittäneitä nuori metsiä. Pohjoispuoleisella rinnealueella on havaittavissa pohjaveden purkauantumista ja tällä kohdin kasvoi kaksi maariankämmeekkää (*Dactylorhiza maculata*) heinikon seassa. Erityisesti ojan varren korpilaukun linnusto oli monilajista. Suunniteltu voimalanpaikka kannattaa sijoittaa hieman kauemmas Pontemanojan varresta, jossa myös maapohja on rakentamisen kannalta epäedullista.

Pontemanoja on Vesilain mukainen puro. Vesilain 1:3 § sisältää virtavesien – eli joen, puron ja noron – juridiset määritelmät, joita sovelletaan lainsäädännön tulkinnassa. Vesilain määritelmän mukaisesti purolla tarkoitetaan jokea pienempää virtaavan veden vesistöä, jonka valuma-alue on alle 100 km.

Taimikkoa voimala 53 alueella

Alueen pesimälinnusto parimäärineen

Teeri	munapesä, jossa 6 munaa eteläpuolen taimikossa
Käpytikka	1 pari
Punakylkirastas	1 pari
Laulurastas	1 pari
Punarinta	1 pari
Rautiainen	1 pari
Hippiäinen	1 pari
Pajulintu	1 pari
Vihervarpunen	1 pari
Peippo	3 paria

4. Yhteenveto

Suunnitelluilla voimalanpaikoilla ei ole Luonnonsuojelulain 29§ mukaisia suojeltavia luontotyyppisiä. Pontemanojan varsi on Metsälain 10 § tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, joka tulee jättää hakkuiden ulkopuolelle. Pontemanoja on myös Vesilain mukainen puro, jonka muokkaaminen edellyttää Vesilain mukaista lupaa. Uhanalaisia luontotyyppisiä (Kontula ym. 2018) ei suunnitelluilla voimalanpaikoilla ole. Pontemanojan korpilaikku on alueen harvoja hakkuilta säästyneitä korpilaikkuja ja se kannattaa jättää maankäytön ulkopuolelle. Alueella havaitut pyy ja teeri ovat Lintudirektiivin liitteen I lajeja. Suunniteltujen voimalanpaikkojen ympäristössä ei havaittu susien tai ilvesten pesäpaikkoja tai metsäpeuroja. Suunniteltu voimalanpaikka 53 kannattaa sijoittaa hieman kauemmas Pontemanojan varresta, jossa myös maapohja on rakentamisen kannalta epäedullista.

Teeren pesä voimala 53 alueella

5. Lähteet ja kirjallisuus

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Enemar, A. 1959: On the determination of size and composition of a passerine bird population season. A methodological study. – Vår Fågelvärld suppl. 2:1-114.
- Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet (2. painos). Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. ja Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas. 347 s.
- Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja (No 4). 142 s. BirdLife Suomi. Suomen ympäristökeskus
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehtikustannus. Tapio. Hämeenlinna.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005: Suuri pohjolan kasvio. Tammi. Helsinki.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim./eds.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.
- Ryttäri, T. & Kettunen, T. 1997: Uhanalaiset kasvimme. – Suomen Ympäristökeskus. Kirjayhtymä Oy. Helsinki.
- Ryttäri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. 2012 (toim). Suomen uhanalaiset kasvit. Tammi, Helsinki
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura -arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus.
- Tiainen, Juha; Mikkola-Roos, Markku; Below, Antti; Jukarainen, Aili; Lehikoinen, Aleks; Lehtiniemi, Teemu; Pessa, Jorma; Rajasärkkä, Ari; Rintala, Jukka; Sirkiä, Päivi; Valkama, Jari 2015 : Suomen Lintujen uhanalaisuus 2015: Ympäristöministeriö. 978-952-11-4552-0
- Valkama, Jari, Vepsäläinen, Ville & Lehikoinen, Aleks 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnon-tieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <http://atlas3.lintuatlas.fi>. ISBN 978-952-10-6918-5. Sähköinen versio.
- Väisänen, R.A., Lammi, E., Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otavan Kirjapaino, Keuruu. ISBN 951-1-12663-6.

6. Liitteet

Karttaliite 1. Voimalanpaikkojen sijainti

